

LE JOURNAL BIELORUSSIEN
"LA PATRIE"DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG
"DAS VATERLAND"ВОРГАН БЕЛАРУСКАЙ НАЦЫЯНЛЬНА
ВЫЗВОЛЬНАЙ ДУМКІ

DIE WEISSRUTHENISCHE ZEITUNG „BAČKAUSCUNA“ („VATERLAND“)

Herausgeber: Wladimir BORTNIK

Postadresse: Die Weissruthenische Zeitung „Bačkauscuna“ („Das Vaterland“),

(13 b) München 19, Schliessfach 69.

Druck: „LOGOS“, Buchdruckerei u. Verl., G.m.b.H., München 8, Rosenheimer Str. 46 a.
Цена паза Нямеччыны: ЗША — 15 цэнтаў, Канада — 15 ц., Ангельшчына — 1 шылінг, Францыя — 20 фр., Бэльгія — 5 фр., Аўстралія — 1 шылінг, Артентына — 2 позо. У іншых краінах раўнавартасць 15 ам. цэнтаў. Цана лётнай пошты за юзакінскія краіны — 30 ам. цэнтаў. — Падвойныя нумары каштуюць падвойна.Банкавае конто: Verlag „Bačkauscuna“,
Konto Nr. 357-125, Bay. Hypotheken- u. Wechselbank, München.

ГАЗЭТА ВЫХОДЗІЦЬ РАЗ У ТЫДЕНЬ — ЦАНА 30 Н. ФЭН.

№ 26 (256)

Нядзеля 26 чэрвеня 1955 г.

ГОД ВЫДАННЯ 9

Навет ілжа мусіць мець граніцы

Спэцыяльная экспазітура МГБ, прызначаная для дыярсынай дзеянасці сярод эміграцыі з Савецкага Саюзу, якая носіце нявінны назоў «Камітэту за паварат на радзіму», апошнім днём паднесла эмігрантам новы падарак. Гэта чацверты з чаргі нумар аднаменінай з гранты з Савецкага Саюзу масава рушылі з усіх вольных краінаў Захаду на Зад Савецкага Саюза, што імі запоўненыя цятнікі, якія ідуць у Істоднюю Нямеччыну, заваленія ў Заходнію Нямеччыне чыгуначныя станцыі, а ў буйнейшых эміграцыйных асяроддзіцах на Захадзе пачаўся масавы рух і прыгатаваны да паварату на бацькаўшчыну.

У запрадаўніцы-ж нічога такога няма. Калі ходзіць па Заходнюю Нямеччыну, дзе знаходзіцца іншыя дзясяткі тысячай эмігрантаў з Савецкага Саюзу, дык нам ведама, што пасля паўстання залежнаўзрэлінскага «Камітэту за паварат на радзіму», — а з таго часу мінало ўжо чацверты месяц! — толькі адзін Васілік вярнуўся ў Савецкі Саюз, дык на загад савецкіх ворганів бысьпехніцы, бо, як аказаўся, прабываў ён на Захадзе, як савецкі шпіён. Аб іншых тыхіх рэпатрыяентах мы, аднак, ня чули. Ды і сама газета «За возвращение на родину» на 8 пісъмай у рэдакцыю рэпатрыяентаў з Захаду падае ўсяго толькі трох пісъм рэпатрыяентаў цяперашніх, што

тыкулам «Лед тронулся», што пабеларуску абзначае «Лёд рушыўся». Калі-б на радзіму» вярнуўся дамсю. Пяць астальных пісъмай маюць паходзіць ад рэпатрыяентаў старых, што вярнуўся ў 1945 годзе. Гэты факт вельмі вымойны. Ён паказвае, што на працягу цэлага месяца (газета выходзіць раз у месяц) не знайшлося болей съвежых рэпатрыяентаў, каб скхаваць такіх-ж звароты да тых, што яшчэ асталися на Захадзе. Прывіло выручацца рэпатрыяентамі з... 1945 году, калі паверыць, што іх пісъмы зляўлююцца аўтэнтычнымі.

Прывядзэм трэй, амаль адноўковыя, здаеща, адной рукой пісаныя, вытрымкі з лістоў старых рэпатрыяентаў. Лекар Нікалаенка, «рэпатрыяент із Францыі, працаўнікі ў горадзе Чарнігаве», піша: «Пераканаўшыся на собскім да-светчанні і знаючы іншых, што вару-нуліся на Радзіму, я могу засвітвіць, што навет тыя, што зрабілі цяжкія пра-ступкі, калі яны раскажаліся, ях бываюць паддаваныя нікім рэпресіям і зляўляюцца зусім свабоднымі савецкімі грама-дзінамі, захвацаваючы ўсе грамадзкія пра-вы, устаноўліваючы на сваіх папярэд-най рабоче з залікам гадоў папярэднія работы ў працоўны стаж, неабходны для атрымання эмэртыні.

Як-бы на пацверджаныя праўдзівіць (Заканчэнне на 2-ой бачыне)

Шляхі беларускіх дзяяцей
у вапошнюю вайну

(Працяг з папярэдняга нумара)

Вэркгайм Норд III.

Побач вілізарных блёкаў самалётных хвабрыкаў Юнкерса разлігся лягер чужынекіх работнікаў Вэркгайм Норд. Фактычна гэта трэй асобных лягеряў з адноўковым назовом і толькі маюць сваю нумерацыю. Тут можна знайсці прадстаўнікоў усіх краінаў Еўропы, акупаваных Немцамі. Мы знаходзімся ў Вэркгайм Норд III, дзе жыве колькі тысяч работнікаў і які ў сваю чаргуту падраздзяленіца яшчэ на некалькі нутраных лягероў. І так адразу пры ўходзе знаходзіцца беларускі лягер (дзяцей, прывезеных сюды пару тыдняў таму), далей знаходзіцца лягер г. зв. «остаўшадаў», якія абіццаўшы дромам, лягер савецкіх палонных, яшчэ далей — лягер Летувісаў... а што ўжо за гэтым было, нікто з нас ня ведаў, бо так даёлка на прыходзілася заходзіць. Да ўсіх гэтых нутраных лягероў быў прызначаны адзін нямецкі адміністратор, які падпрацоўкуўся галоўнаму каманданту ўсяго лягера. Адміністратор беларускага лягера аказаўся вельмі сымпатычным чалавекам. Ён прыходзіў раніцай у канцыліярную ѹпраўліцца, ці ўсё ў парадку; калі што трэба было палацоўдзіць — ён пала-годжаваў і потым ужо цэлы дзень нікто яго ня бачыў. Такім чынам, да нашых дзяяцей, падобна як і ў Капене, нямецкая кіраўніцтва лягераў ня мела нікага дачынення — усё было даручана нам. І, таксама як і ў Капене, да кожнай 50-асо-бовай групы быў прызначаны адзін кіраўнік, што быў адказным за яе. На глоўнага кіраўніка мы выбрали Стася С. із Слоніма, які быў адказным за цялесную беларускага лягера. У гэтай справе беларускую літаратуру, ведае, як цяжкія звязкі ілюстрацыі матарыял для лекцыяў літаратуры. А якую неацэненую паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і вучням Dзяржжаўнае Выдавецтва БССР і Беларускага Вучэбна-Педагагічнае Выдавецтва, калі-б выпусьцілі плякаты й альбо-міны ў хварбах, прысвечаныя жыццю й творчасці пісьменнікі. Такія плякаты звязкі з вялікім пасльехам могуць быць скары-станныя і бібліеткамі для прарапаганды беларускага лягера. У гэтай справе варта-б пераніці волна са зноўнай відзеўшчынай (разумей расейскіх), якія за апошнімі гады выдаўваліся на падзеях, але як фармальна, што іх спачатку крыху якія з паслугу зрабілі настайднікі і в

БЕЛАРУСКІ ЗБОРНИК

Інстытуту для Вывучэння Гісторыі й Культуры СССР

Кніга I, Мюнхэн, 1955, 162 бач.

Урэшце! — З гэтай думкай сустэрне хоп улады бальшавікамі» і гаворыць аб вылучна з наплыўшага на Беларусь чубеларускае грамадства «Беларускі Збор- пераняцці бальшавікамі ўлады ў Мен- жога, пераважна расейскага элемэнту нік», ведаючы што Беларусы ўжо доўга ску 2 лістапада 1917 году, як аб гэтым ня былі яшчэ ў сілах. Праўда, чужы на- маюць сваю рэдакцыю ў Інстытуце. абвесьцілі тады афіцыйна самі бальша- носны бальшавізм меў тады моцнае апо- вікі ды як гэта камэнтуюць сяйни афі- рышча ѹ фактычную ўладу сярод сал- цыйныя савецкія жаролы. Весь-жа, у дацкіх масаў Заходняга Фронту, таксама недастаткова паінфармаванага аб тага- нацыянальна чужых, затое над белару- часных падзеях у Беларусі чытача гэтае скім народам, сярод якога бальшавіцкія цверджаньне можа зрадзіць хвалішы- ўплыви быті мінімальныя, бальшавік- вая перакананьне, што ў гэны час баль- фактычнае ўлады на мелі. Падобную не- шавікі ўзапраўды перахапілі ў свае ру- дакладнасць зрабіў перад гэтым і Н. Не- кі ўладу ў Беларусі, стаўшыся фактыч- дасек у выгадзенай летасці Інстытутам Сакратаром Навуковас Рады Інстытуту, на кажучы ўжо аб іншых, чыста беларускіх грамадzkіх абавязках). Тым паразеску працы «Большевізм на путь- больш прыемна зызіўляе вельмі добрая апрацоўка «Зборніка». У вагульным, з глядзішча зъместу, «Зборнік» пакідае ў чытача добрае ўражаньне. Таксама ў падборы і ўпрарадкаванын матарыялу ві-

«... Выдавецкая Калегія жадае даць у руکі чужынцам — дасьледальнікам Савецкага Саюзу ў цэлым і жыцьця прыгнечаных у ім народаў у паасобку, такія навуковыя матарыялы, якія-б дапамаглі ім адрозніць і пазнаць сярод цэлага комплексу агульна-савецкіх пытанняў вялікую і шматранную праблематыку Беларусі ў ейным мінуlyм і сучасным», — канчаеца «Ўступнае Слова» Выдавецкага Калегіі. Вось чаму хацелася-б бачыць «Зборнік» большым — як на выданье навуковых артыкулаў, ён закуцы з гледзішча на штамбаковасць праблемаў, якія трэба разглядаць. Калі-б — як можна было-б меркаваць па надпісе на вокладцы («студзень—сакавік») — «Зборнік» быў запраўды квартальнікам, гэтая заўвага была-б не на месцы. Але-ж ужо чырвень ...

Коратка разгледзім зъмешчаныя матэрыялы. «Зборнік» пачынаецца вялікім артыкулам Я. Менскага «Чаму ды як была ўтвораная Беларуская ССР». Добра дакументаваны артыкул разглядае як беларускі нацыянальны рух, гэтак і палітыку бальшавікоў на Беларусі, пачынаючы ад выбуху першай сусьветнай вайны. Ад першага сутыку ўзбодса рухі сталіся нязымірнымі ворагамі. Сіла нацыянальнага незалежніцтва руху ды ягоная напулярнасць у масах прымусіла бальшавікоў зъяніць сваю палітыку ў вадносінах да Беларусаў, аж да фармальнага абвешчання «незалежнае» БССР; у гэты-ж час бальшавікі рабілі ўсе магчымыя спробы зыліківадаваць ворганы БНР, у якіх бачылі ўсьцяжную пагрозу для свайго панаваньня. Аднак, як заключае аўтар, «традыцыя БНР ня была абарваная».

Гэтые цікавы з кожнага гледзішча артыкул не пазбаўлены й некаторых сур'ёзных недахопаў. Гэтак трэйцяя частка артыкулу носіць падзагаловак «Зад

Г. А. Танаев

Аб Бэрыі, Керэнскім, рэвалюцыі й контррэвалюцыі

(Працяг з папярэдніх нумароў)

22. Аб часнаковым запаху

й дамскіх ручках
Шкода, што прыходзіца адхіляцца ад
тэмы. Але Керэнскі абвесцьці сябе перад
чужынцамі за прыналежнага да эмігра-
цыі з **Савецкага Саюзу**. Ён выкаралістай
справу Бэрый—Мяркулава для нясур'ёз-
нага пазаваньня. Чаму-ж нам ня можна
адхіліцца ад тэмы, каб унесці даклад-
насы?

насыць? Керэнскі гэтак паступае, калі гэта вы-
гадна, і маўчыць, калі гэта нявыгадна.
Прыклады? Iх шмат. Ён, бяспречна-
чытаў артыкул якогася «истинно рус-
скага» «ВСЕХПЛОХОГОІСТЫ» ў чужын-
скай газэце ў расейскай мове, што вы-
даецца ня так ужо й далёка ад яго, ні-
так ужо чужой яму самому. У артыкуле
грубога паклёніка-хулігана гаварылася
што эмігранты з СССР ня грэбуюць ча-
снаковым запахам, што яны зъядоющы
часнок толькі зь мяркаван'няў «мата-
рыялізму», ігнаруючы няпрыемны запах
ня лічучыся з пачуццямі іншых і г. д.
Ці ведаў ён аб прыналежнасці Керэн-
скага да эміграцыі з СССР?! Паклёні-
кі, хоць і не паклёнікі, але паклёнікі ён

а б'явшчае: «Усе яны такія, між намі і им няма нічога супольнага». Ці чытаў Керэнскі гэтую заяву ў газэце, актыўныя супрацоўнікам якой ён зьяўляецца. Якая-ж была ягоная рэакцыя? Магільнае маўчаныне. На эмігрантаў з СССР рабяць грубыя паклэпы, а ён, які пера чужынцамі выстаўляе сябе іхным лідрам, маўчыць. А калі патрэбная колыкасць «адзінак», тады не маўчыць.

Немагчымы пералічып усіх паклёттің іздейтін міншіктердің атынан жасау көбінде орналасқан. Біраңынан да оның атынан жасалған. Аның атынан жасалған касаць «адамник», тадағы же жаңа атынан — «жарынник».

былі съветачамі кольтуры й дасканала-
сьці, а з СССР прыходзяць толькі Угрум-
Бурчэўцы. Можна падумаць, што ўся
Расейская імперыя толькі й рабіла, што
цалавала дамскія ручкі, а вось «гэтыя
падсавецкія» такія, сякія й вось якія, ад
іх пахне часнаком, яны ня ўмеюць ца-
лаваць дамскіх ручак, ня ўмеюць маліц-
ца Богу, і г. д., і г. д.

Папершає, хто вам сказаў, што ў СССР не цалуюць дамскіх ручак? Кім выдуманая гэтая, што нікому нічога не дае, нябыліца? Я таксама знаю «гэтых савецкіх»: яны ўмеюць цалаваць ня толькі ручкі. Але, як і ў дарэвалюцыйнай Радзіцы, далёка ня ўсе і ў шмат меншай колькасці. Падругое, і гэта важней, у якіх якраз правілах культуры і прызываітесьці напісаны, што цалаваньне дамскіх ручак ёсьць вышэйшым паказынкам культуры? Патрэйцяе, чаму вы зводзіце, якасці «гэтых савецкіх» усяго толькі да некалькіх павярхоўных «крытыэрыйяў»? Кім-бы былі самі паклённікі, калі-б прайшлі праз школу і млыны сталінізму?

— 23. Нашто гэтыя нясур'ёзныя гутаркі?
Культура палягае не на адным уменьшынні цалаваць чужбы ручкі, але і ў той прывычцы, што ўвайшла ў кроў трывамаць у парадку собскія рукі, у прывычцы не «працаўаць» носам занадта голасна, у шырыні кругазору, у колькасці і якасці ведаў, у ўменыні разрозніваць між прызываітм і няпрызываітм, у

якраз перавагамі распараджаєцца г. зв. старая эміграцыя? Я бачу, што ў яе, як і ў новай і найнавейшай, ёсьць свае эгасцтва й нязгаістия, асьвечаныя й неасьвечаныя, шырака развінутыя й ахвары тупасці. Я знаю старых эмігрантаў, што цалуюць дамскія рукі, але якія маюць брудныя свае рукі. Я знаю старых эмігрантаў, што не цалуюць дамскіх рук,

трангу, що не цалують дамські руки, але якія мають чистий душу й руки. Я знаю нових і найнавійших, що цалують дамські руки ані ня горай вищукана й чапурна, чимся найчапурнейшя стария эмігранты, і наадварот.

Я знаю старых і новых эмігрантаў, што адзін аднаго называють брутальнімі й абмежаванымі, але і тыя й другія за-гразьлі ў прымітывных сварках, не падымаюцца да маштабаў запраўднай культуры. Але я знаю старых і новых эмігрантаў, што не гаворадзя пра дэфэкты адзін другому, што ня прэтэндуюць на ролю культурных, але што робяць шмат карыснага для павышэння сваей і агульной палітычнай і іншай культуры. Магчымы, што які-інбудзь сваені

ры. Магчымы, што які-неудзь савецкі эмігрант у Нью Єрку й узапраўды скажаў, што часнок карысны («матарыялізм»), але таксама магчымы, што гэта мог сказаць і не савецкі эмігрант: як ведама, часнок ня так ужо й няведамы быў і ў дарэвалюцыйнай Расеі, калі гэтую Расею ня лічыць, што яна складаецца толькі з пазяўскіх ды прыдворных калектываў. Калі аднозу з азнакаў куль-

каждый эмиграций есть своя первая и заганы. Человек не заходит адказны за стан своей культуры. А человек из СССР засим не адказны, таму что живёт у коллектива, только у коллектива. Ещё не адказвае, прыкладам, за такую «дробязь», як паустынне савецкай улады. Напрыклад, ён мае права гардзіцца тым, што, ня глядзячы ні на што, на ўесь рост

інші гляділи на це, як усе ростаю супраць рэжыму і тым самим, съведама ці нясьведама, прадэмантраваў сваю патэнцыяльную адданасць ідэялу людзкіх вольнасцяў. Хіба гэта ўжо так мала?

24. Аб навуцы й тэхніцы

Памойму, у эміграцыі заўважваецца вельмі небяспечная тэнденцыя і ў іншым пытанні. Перагляньце газеты, журналы, кнігі, радыёперадачы і «моцныя прамовы»: скрэз — гэта званая «палітыка». А галоўнай крытэрыяй культуры, відаць, уважаеца літаратура, прыхым, як правіла, уся літаратура савецкага перыяду аўтаматычна абвяшчаецца ніzkай, прымітыўнай, адсталай.

Але чаму спадарове добрыя?! Хіба

Але чаму, спадарове добрая?! Хто жыцьцё складаецца з аднай толькі літаратуры? А навука й тэхніка? Хіба ў СССР няма ніякіх навукова-тэхнічных дасытнельняў, адкрыццяў, пасыпехаў, кніг? Ці ўсё гэта дрэннае толькі таму, што пры ўладзе прабываюць камуністыя?

Здаецца, мянене ўжо ніхто не западозриць у ўёплых пачуцьцях да камунізму,

акадэміка Калмагорава паявліся яскраваю зоркаю на гарызонъце сьвету. Ня можна-ж запярэчаць, што працы акадэміка Мусхэлішвілі і Лейбензона ў галіне праблемаў тэорыі пругтасці гаукульшто ня маюць раўнавартасных супорнікаў. Нельга-ж запярэчаць, што ў галіне тэорыі ракетаў, — не ававязкава вайсковых — мы маєм пляяду бліску-

вайкових — ми маєм підвиду блоку чистих вучонох. Справа ѿ тым, що ѿ галіні тэарэтычнай і прыкладной аэрадынамікі мы стаем на ўзору найлепшых дасягненняў съвету. Справа ѿ тым, щто нашыя фізыкі развязалі праблемы практычнага атрыманьня атамнай энэргіі. Вызнаецца-ж усім съветам, що матэматычнай школа ѿ нас вырозніваецца бліскуча спраўнасцю. Справа ѿ тым, що нашыя суродзічы, Цімашэнка, Сікорскі, Рабушынскі, Нікольскі, Нікурадэз і шмат іншых, у тым ліку некаторыя эмігранты з Савецкага Союзу, — у вонкавым съвеце здабылі вялікае прызнаньне. Чаму мы забываємся аб гэтых?

ца імп'єрьялізмам і рэакцыяй. Цэраснальна я быў ворагам такога выкарыстоўвання, і дзеля гэтага апынуўся ў вонкавым съвеце. Але гэта ўжо апрычонае пытанье. Я хачу сказаць толькі адно: мы ня можам гаварыць, што ў СССР усё толькі паганае й нявыцкае. Гэта няправільна й несправядліва. Гэта паніжае не якога-небудзь Молатава, а навуковатахнічную інтэлігенцыю СССР, нашых братоў і сясьцёр. Гэта можа дэзырыентаць нас самых і вонкавы съвет, а таму небясьпечна акцэнтаваць увагу эміграцыі толькі на адных баках жыцця. Я

КУТОК МОВЫ

Аб некаторых словах і хормах нашае мовы

(Прапяг, гл. № 20)

Перш-наперш папраўка. У майм артыкуле «Аб некаторых словах і хормах нашае мовы («Бацькаўшчына» № 20 /250/) з карактэрскага недагляду пра-пушчана колькі словаў, ад чаго сэнс ён-гінаму месцу стаўся на сусім ясны. Дзе-ля таго паведамлюю, што ў месцу, дзе мова пра дзіянікі, у сёмым радку па-сълі словаў «Адлы ўзынікі пытальнікі, які гук» маюць быць яшчэ гэтыкі сло-вывы: «будзе па „да“». Гэты гук».

Другое. Што пішуучыя вівае ясна, тое не заўсёды ясна чытачу. Адзін наш літаратар у лісьце да мяне выказаў некакторую засцярогу што да майго цвер-джанія, што «треба ўсякак беларускіх словаў шанаваць, зберагаць — запісаваць і захававаць — ужываць». Ён піша: «Маеце рагно — треба шанаваць, зъби-раць — запісаваць, але ўсё-такі на ўсякак беларускіх словаў траба ўжываць у друку... Я ня блага ведаю жывую мо-ву Віцебшчыны, якак мае шмат прыго-жых апрычонасьцяў у парашуніны з літаратурнай мовай, але, крый Божа, мяне ад таго, каб пісаць свае творы вы-лучна мовою Віцебшчыны. Штоўцы ін-шае — асцяярокаў ўжываць паасобныя паветалізмы Віцебшчыны, калі яны больш адпаведныя таму ці іншаму разуменiu, чым твой ці іншы! Тэрмін з літаратурнай мовы». Згодна! Засцярога з'явілася з тae прычыны, што ў мяне сказана вельмі агульна. Ведама, калі-бажны пачаў уносіць у літаратурную мову ўсе асаблівасці свае мясцовых га-воркі, дык із літаратурнай мовай ста-лася-б так, як із мовою народнай — паўсталі-б шмат літаратурных гаворак, а гата тое самае, што на было-б літара-турна мовы, бо літаратурная мова — ална ўсім людзём данага народу. Каб-жя была літаратурная мова, то траба перш-наперш браць да не словы й хормы з таго дыялекту народнае мовы, што стаўся яе асноваю, значыцца, у нас із дыялекту сядрэнія; чаго чыста беларуская яня ў ім, тое браць із беспастредніе мяжую-чых ізь ім дыялектаў; чаго ў гэтых на-ма, браць із дальшых і г. д., ажно да па-граñічных із чужкімі мовамі ўлучна! Чаго яня ў народнай мове, таго траба глядзець у багатым жарале старое на-шае мовы літаратурнае й народнае (ёсць памяткі абедзьвіх) і адно, чаго ў тым на-машка, тоес мусім тварыць подле норма-і духа народнае мовы, а яя подле таго, што каму падабенца. Цяжкасць споў-ніц гэта ёсць у тым, што траба знаць гаворкі нашае народнае мовы і нашу старую мову, а на гэта ў нас адныя мала, а другія ані не зварачаючы увагі.

Пераходжу да разгляду асobных словаў.

Асушынне, які любя, бесіпяречна, відавочна, выгранка, выказаваць, гале-ча, гісторыяпіс.

«Асушка балотаў». Спакменынкі (прад-русыцым). Паблр. — довараў. А блр. метнікі) на — ка (асушка, возка, носка, рубка, чытка і пад.) **абазначаючы дзе-янне, ёсць асаблівасць расейскай мовы.** У мове беларускай тыхіх словаў німа (пра гэта гл. «Веда» 1952 г. б. 251). Мае быць **асушынне.**

«Кукуруза (сказаў Хрушчоў) стаіць віякі любой збожжа». «Выжэй» — по-лёнізм, пабеларуску — вышэй. У блр. мове ёсць «любы» як працілежнасць словам «ніялюбы» (пркл., ніялюбы муж), але ў такім, які прыведзена, значынно імя «любы», але ёсць «які (якая, якое, якія) любя». Дык мае быць: Кукуруза стаіць вышэй за якое любя (або: якое хада) збожжа. Націск на «любя» на -ба. «Бяспречна» — полёнізм, што відаець із фонетыкі гэтага слова. Па блр. **бесі-пяречна.**

«Тэндэнцыйнасць настолькі вачавідная» — русыцым. Па блр. — ...**натоль-кі** (нагэтуткі) **відавочна.**

«Маюць надзею на выйгрышы». Блр. слова «разыгранка» — рас. розыгрыш, дык ад «выграць» будзе «выграпіка» (на-піск на гра-). Зн., будзе надзея на вы-гранку.

У мове беларускай ёсць дзеяслоў «ка-заць» і «сказаць», а ў рас. толькі «сказаць». Дзеля таго ў рас. мове новыя дзея-слоў творцаў даданым прымейнаў да «сказаць», а ў блр. да «казаць». Дык калі да «казаць» дадаем прымей із на-канцу, то будзе ў новым адзержаным гдэ-гэтага слове адно с (з перед к пярэйзде ў e): расказаць, а калі дадаем прымей бяз д, дык яя будзе ніякага с: **перака-заць, выказаць, выказаваць, выказанье,** а ня «выказаць, высказанье».

«Які пазытывыны вынік можа быць ад галечы, голаду?» «Мора галечы, горы го-лата». Чалавек, у каторага **галіта** (—рас. воціца, пол. ініца) ёсць **галетнік**, мн. **галетнікі**, а зборнае імя, што часта ўжываецца замест множнага, ёсць **га-леча.** Дык «галеча» — гэта людзі і, хоць яны надта бедныя, але зь іх можа быць пазытывыны вынік, і з галечай, як із чы-каждымі людзьмі, можна дзяліцца чым-колечы, што й сказаў хтось у «Бацькаў-шчынне». Затое **галіта** запраўды нічога пазытывнага быць ня можа.

Замест «гісторыяграфія» добра было-б **гісторыяпіс.** Яго разумелі-б ужываць. Яго разумелі-б і тыя, што ані ня знаюць грэцкіх словаў, і не машалі-б із словам «гісто-рия». «Гісторыяпіс» было-б мужчынска-га роду зь цвярдым с на канцу, як «за-піс, правапіс, часапіс»; а не «гісторыя-піс» (з мяккім с), як хтось напісаў у газэце.

Довад, запраўднасць, знаісьцісць, зна-ходзіцца, зьявіца, зъяўліца, дзярно, караліца, імпэраторыца, маршалка.

«Відуць вымагаць ад яго доказаў» —

«, «знаходзіцца» можа толькі тое, што ныне што да праблемы вывазу Белару-запраўды знаходзяць. Прыкл., можна сказаць: сабака быў прапаўшы, а потым распрацаванне, як асобная тэма, знаішоўся. Але нельга сказаць: хворыя знаходзіцца ў шпіталёх, вучанынкі зна-ходзіцца ў школе, бо ані хворых у шпі-талях, ані вучанынкі у школах нікто не знаходзіць, яны проста там ёсць, бы-ваюць. Дык і траба сказаць: «ёсць, бы-ваюць», а ў прыкладах, падобных да вышэй прыведзеных, ужыць розныя хормы ад «апынуцца».

«Рэчаіснасць» — полёнізм, бо пера-рабка з польскай мовы. Паблр. запраўд-насць.

«Факт зъяўленія брашуры зъяўляецца дадатным». «Дзень 15 мая зъяўляецца ачутіться», там паблр. апынуцца. У прыведзеных прыкладах мае быць днём...» «Зъявіца, зъяўліца» паблр. (Заканчэнне на 4-ай бачыні)

Беларускі Зборнік

(Заканчэнне з 2-ой бачыні)

што бальшавікі ніколі ня бралі паважна боду слова, сходаў, прэзы і г. д. у за-сваіх лёзунгаў у сваёй нацыянальнай па-прауднасці-ж успомнены артыкул гу-літыцы, і толькі часова былі вымушаны адступаць перад сілай беларускага на-цыянальнага руху. Сканалідаваўшы сваю ўладу, яны адразу павярнулі свой курс, вынішчычы ўсё нацыянальнае.

«Аднак... беларускай нацыянальнай праблеме ў БССР і да сініншняга дня не пераставае быць актуальнай, для бальшавікага ражкому вельмі клапатлівай і небяспечнай... Нациянальны імкнені народу СССР... зъяўляючы са-май чулай Ахілевай пятой савецкага ім-прызы, — заключае аўтар сваёй артыкул.

Артыкул Г. Нямігі «Дакументальнае значынне антынацдомаўскай літаратуры» пабудаваны ў вясноўным на вы-трымках калектыўнае працы «Навука на службе нацдэмамаўскай контррэвалю-циі», якую бальшавікі былі змушаны выцягнучы з цыркуляцыі з гледзішча на зусім адваротны эфект. Гэта вельмі каштоўны ўсім здзівіць.

Інакш какучы, пералічаныя свабоды

гварантуюцца толькі тады, калі яны слу-не, знайшоўшы там нічога, апрача агульнаведамых цверджанняў. Аўтар-ка сам гаворыць, што «даследнік ня можа абмежавацца адным канстатаван-нем супірочнасці паміж правам і фак-там» — аднак робіць гэта сам. У варты-куле — па характеры больш газетным

чынам, навуковым — шмат недакладна-сці. Не ўсыцяроўшы іх аўтар навеў пры-падаваныні прыкладаў. Гэтак, гаворачы-ячы інтарэсам камуністычнае партыі, Дзвінскі апісвае ўсю гэту землю.

Аўтар таксама кажа, што ў савецкім карным кодексе «рэдка знойдзем згадкі пра канцэнтрацыйныя лягеры». Калі быць дакладным, дык пра **канцэнтра-цыйныя лягеры** мы там ня знойдзем нічога, але затое сёе-то пра папраўна-працоўныя (исправітельно-трудовыя).

Тэма артыкулу сама па сабе вельмі цікавая. Спадзяемся, што аўтар будзе яе распрацоўваць глыбей у наступных кни-гах «Зборніка».

Далейшы артыкулы — больш спы-цяльнае апрачарыту. Гэта — «Проблема асушынны Палеское пізінь». В. Будзім-ера, «Лісы Беларускай ССР» А. Яловіча, «Мінэралічныя рэсурсы Беларускай ССР» В. Кіпеля да «Крызіс беларускай музычнай мастацтва»: «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

«Зборнік» канчаецца добра апрацаванымі скаратамі ўсіх артыкулаў у ангель-скай, німецкай і французскай мовах. Ёсць аднак адна паважная хіба: БНР перакладаецца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

Гэтаксама добра апрацаваны здымок апрачарыту ў ангель-скай, німецкай і французскай мовах. Ёсць аднак адна паважная хіба: БНР перакладаецца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

У вагульнім — «Беларускі Зборнік», гэта паважнае даслідненіе беларуское эміграцыі. Ён разасланы ў больш як 400 павуковых установаў і бібліятэкаў усёю сьвету, на лічачы паасобных навукоў-цаў, што цікавіцца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

У вагульнім — «Беларускі Зборнік», гэта паважнае даслідненіе беларуское эміграцыі. Ён разасланы ў больш як 400 павуковых установаў і бібліятэкаў усёю сьвету, на лічачы паасобных навукоў-цаў, што цікавіцца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

У вагульнім — «Беларускі Зборнік», гэта паважнае даслідненіе беларуское эміграцыі. Ён разасланы ў больш як 400 павуковых установаў і бібліятэкаў усёю сьвету, на лічачы паасобных навукоў-цаў, што цікавіцца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

У вагульнім — «Беларускі Зборнік», гэта паважнае даслідненіе беларуское эміграцыі. Ён разасланы ў больш як 400 павуковых установаў і бібліятэкаў усёю сьвету, на лічачы паасобных навукоў-цаў, што цікавіцца ў некаторых артыкулах як «Belorussian People's Republic», «Weiss-ruthenische Volkspublіk» і «Republique Poirlaire Bielorussienne», што можа ўвесці ў блуд чужынскага чытания, з гледзішча на іншавонавансія цяпер гатавы званых «на-родных дэмакратыяў». Зычайнай, чужынскія колы перакладаюць слова «на-родная» ў тэрміне БНР, як «нацыяналь-ная», ці «дэмакратычная», што больш ад-казвае здымка.

У вагульнім — «Беларускі Зборнік», гэта паважнае дасл

Аб некоторых словах і хормах...

(Заканчэнне з 3-й бачыны)

узыкавацца толькі ў простым значанню. Там, дзе можна сказаць ё, ёсьць, ня і пад. Паблр. суткі, сутачкі — дэзверцы ў вузкім праходзе паміж будынкамі; слова з гэтым значаннем запісаны ў Царобастыні Стапеўскага пав. Паходзяць ад «стыхаць, сутыкаць», што ў роўніцах гэтыя дэзверцы. Дзеля таго запісаны ў іншымі значаннях:

«Ламаліся нарогі або цвярды пласт дэўні» — русыцызм. Паблр. ёсьць дэзверцы, дык мае быць... пласт дэзвары.

«Прылучана імпэраторкай Кацярынай». Эта пакураіску можа быць, бо там ёсьць і «гаспадарка» ў значанні нашай «гаспадні». Але ў нас ёсьць «каратала» (а не «каратала»). Нашыя летапісы паведамляюць, што на каранаваньне Вітаўтава ў 1430 г. прыехаў кароль вугорскі «із сваёю караліцой». Паколькі ёсьць «цар», дык ёсьць і «царыца», ёсьць таксама «Жыдзіца», Нямчыца, Пранцузіца», як кажуць, між іншага, на цікі тэрміны беларускія», б. 57.

«Быў назначаны улаўнаважаным палітбюро». Паблр. «назначыць» і «пазнарай нашай мове сустракаецца «цесар», а чыцьзначыць «зрабіць якіс знак на кім альбо на чым», рас. «пометить». Назначыць баранчыка чырвоноа істуккою. Назначылі курыцу — адсеклі хвост. Пазнаўчылі свае авечкі. Прыклады ўзятыя із слоўніка Шапарнікавага. Треба было сказаць «прызначаны» або «вызначаны» (у вышпрыведзеным прыпадку адцененне яснае). Прыяду прыклады. Из слоўnika Касцяровічава: «прызначаны», -аю, — назначаць, определяць. «Прызначаны», -чу — назначыць, определіць. «Прызначаны» — назначанный, определенный. Из слоўnika Некрашэвіча: «вызначаны», -иць — определяць, -ить (приклады — Я. С.); «вызначаны» — определенный. «улаўнаважаны» — выглядзе скрыжаваннем пол. «уповажнёны» й рас. «уполномочненый». Было ў блр. мове слова «моч», замест каторага маем цяпер із пайночнага нашага наречча «моч» (там, замест ч, вымайаць ц і наідаваю), але хорма «моч» захавалася ў «помач». Хто дaeць по-мач, той памачнік; дык хто мае поную моч, той пайнамачнік. Зн., вышпрыведзеная проказа мае выглядзець ятак: Быў прызначаны паўнамачнік (або: за паўнамачніка) по-трубы (у блр. мове няма нясклонных форм) адказаў блр. падзямельца.

«Падзямельца, пара, паручынъ, -аць, па-рухлівы, паўнамачнік, прызначаны, ро-жка, сумітні, толькі, узьдержаваць». «Падполье» (у значанні «конспіра-цыя») — русыцызм. Паблр. «пол» значае, што парас. «полати», дык пад беларускім палом не схаваешся. Рас. «подполье» адказаў блр. падзямельца.

«Другія суткі на прывозяць прэснае выдады». «Суткі» — русыцызм, паблр. па-ра (націск на -ра), як гэта слова запісаны ў Вітштавічах Валож. пав. Ведама, спакменьнікаў.

З навукі і тэхнікі

Катастрофа „Тытаніка“

Блізка поўсюду тады, вясной 1912 году, здарылася катастрофа, якая ўстрасянула съветам. Затануў «Тытанік», найвялікы ў тых часах параплаў съвету, які належыаў да «Уайт Стар Лайн».

Калі «Тытанік» адпільваў у першое падарожжа з Саўтгэмптону ў Нью Ері 10 красавіка 1912 году, было гэта міжнародным эздарынем. «Тытанік» быў на толькімайшым караблём съвету, але таксама найбуйнейшым люксусовым і збытковым. Меў 852 стапы даўжыні, каштаўваў каля трох мільённа фунтаў, меў усе найбуйныя навакасныя ўладжаны ў тэхнічных забясьпечаннях. Быў ён празваны ў Ангельшчыне «Ансінкайл» (Няточнучы)... За пяць дён пасля выхаду з порту Саўтгэмптона ляжаў затоплены на дне Атлантычнага акіяну.

На караблі знаходзілася 2.206 асобаў. Выратавалася толькі 712. Зыгнілу 1.494 асобы, у тым ліку шмат мільянераў, прымалоўцаў і патэнтатаў тагачаснага съвету.

ПЕРАСЦЫЯРОГА

Катастрофа наступіла ў нядзелю 14 красавіка вечарам, у канцы чацвёртага дня падарожжа. Праезд адбываўся да скапана. Пагода была прыгожая, а мора «гладкае як сток».

— Ніколі яшчэ на бачыў Атлантыку ятак спакойнага, хоць 24 гады па ім плаваю — асветчыў адзін з ахвіцераў, якому ўдалося выратавацца.

Настрой на параплаве быў прац увесце, че шумны й вясёлы. Ехалася ў дабравыше ўзбіткі, якога ў такой ступені яшчэ ў ведалі тады на трансатлантыйных параплавах. Нядзельны вечар быў зорны й халодны. Пасажыры, пасля падзялкі спацырую на палубе, расходзіліся ў свае кабыны.

Пасля аздынніцай запанавала цішыня. Рантам а 11.35 загучэлі на капітанскім мосціку трэя алярмовыя звонкі, сыгнал, што нешта было заўважана пе-рад параплавам. За некалькі мінут пазней наступіў гвалтоўны ўструс і гук, які ў вадзін мамент паставіў на ногі ўсю абедзіду ў сіх пасажыраў. «Тытанік», пльвучы з шыбкасцю 21 вузло на гадзіну, раптоўна стукнуўся ў падводную ледзіную гару.

Мала хто аднак ведаў, што таго вечара ўсіх паставіў на ногі ўсю абедзіду ў сіх пасажыраў, што на шляху параплаву знаходзіцца падводны ледзіны горы. Першы сыгнал перасцыярогі прыйшоў

на палубе вясёлую танцавальну музыку, «Тытаніка», парушыла на толькі бры-

шыбкасць і пары з разьмерамі катастрофы і верылі, што ўсе пасажыры выратава-

ныя. Калі наступнага дня даведаліся

што пасажыры, якія можна было выратаваць, дык сталася гэта з пры-

чынам нерашучасці і хістаныня жан-

ІНДУСТРЫЯ

што ёсьць і пары году, пары адраджэнія і пад. Паблр. суткі, сутачкі — дэзверцы ў вузкім праходзе паміж будынкамі; слова з гэтым значаннем запісаны ў Царобастыні Стапеўскага пав. Паходзяць ад «стыхаць, сутыкаць», што ў роўніцах гэтыя дэзверцы. Дзеля таго запісаны ў іншымі значаннях:

«Ламаліся нарогі або цвярды пласт дэўні» — русыцызм. Паблр. ёсьць дэзверцы, дык мае быць... пласт дэзвары.

«Прылучана імпэраторкай Кацярынай». Эта пакураіску можа быць, бо там ёсьць і «гаспадарка» ў значанні нашай «гаспадні». Але ў нас ёсьць «каратала» (а не «каратала»).

«Прылучана імпэраторкай Кацярынай». Эта пакураіску можа быць, бо там ёсьць і «гаспадарка» ў значанні нашай «гаспадні». Але ў нас ёсьць «каратала» (а не «каратала»).

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем; абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство, пол. непокой; парухлівы (націск на -ух) — рас. легкі на под'ем;

абедзіда, або перанесене ад менаваных дэзверцаў на месца, дзе яны былі або быўваюць.

«Непакоіць» — полнізм. Паблр. парушаць, -ышы, -аца, -ышыца. Паруха — рас. беспокойство